

Basic Knowledge Necessary for the Development of Students' Quality and Guidelines for The Development of Students' Quality : Lesson Learned from Research Synthesis.

Auyporn Ruengtrakul

Pongwat Fongkanta

Chulalak Sorapan

Kunnaree Thanomsuk

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the level of needs on student qualities on the cognition, affection and happiness aspects, 2) to analyze factors affecting needs on student qualities, 3) to study the level of student qualities, 4) to analyze factors affecting student qualities, and 5) to develop and examine the goodness of fit of the two casual models a) targeting life skills affecting student qualities and b) the direct and indirect effects of teachers' transformational leadership on student qualities. The research samples consisted of 288 upper secondary school teachers and 2,832 upper secondary school students in schools under the jurisdiction of the office of Basic Education. The research results were summarized as follow : 1) As a whole, needs for the student qualities were at the moderate level. When analyzing each aspect, needs on cognition was at the moderate level, needs on affection was at the rather high level and needs on happiness was at the middle level. 2) Factors affecting needs on student qualities of cognition was endurance and acceptance, factors affecting needs on student qualities of affection was endurance and factors affecting needs for student qualities of happiness was acceptance. 3) All 3 levels of students qualities were quite high. The happiness aspect had the highest average, next was the affection and cognition respectively. 4) Factors affecting 3 aspects of student qualities were internal factors including attitude towards learning, achievement motivation, interest in learning and student transformational leadership. The external factors were as follows: the school factors on the usage of the targeting life skills model, teacher factors on training of teachers and teacher transformational leadership, family factors on support the family, relationships between students and their families, and friend factors on relationships between students and their friends. 5) The causal model fitted with empirical data, indicated by chi-square = 75.63, $df = 59$, $GFI = .99$, $AGFI = .97$ and $RMR = .006$. The internal factors on the usage the targeting life skills model and the external factors had direct effects with magnitude of .56, .40 and .15 on students qualities, all of which were statistically significant at .05 level. The develop model showing direct and indirect effects of teachers' transformational leadership on student qualities fit to the empirical data with chi-square goodness of fit test of 66.77 ; $df = 61$; $p = .29$; $GFI = .97$; $AGFI = .94$. There were direct effects from transformational leadership, organization commitment, student's transformational leadership on student qualities, with magnitude of .51 -.75 and .67 all of which were statistically significant at .05 level.

*This research was supported by the Thailand Research Fund in humanities and social sciences.

ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนและแนวทางการพัฒนาคุณภาพนักเรียน : บทเรียนจากการสังเคราะห์งานวิจัย*

อวยพร เรืองตระกูล
พงศ์วัชร พองกันทา
จุฬาลักษณ์ ไสระพันธ์
กุลนรี ธนอมสุข

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้านเก่ง ด้านดี และด้านการมีความสุข 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน 3) ศึกษาคุณภาพนักเรียน 4) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน และ 5) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุ โมเดลคือ ก) การใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิตที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพนักเรียน และ ข) ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของครูที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพของนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 288 คน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 2,832 คน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) โดยภาพรวมความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อวิเคราะห์รายด้านพบว่า ความต้องการจำเป็นด้านเก่งอยู่ในระดับปานกลาง ด้านดีอยู่ในระดับค่อนข้างมาก และด้านการมีความสุขอยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้านเก่งคือ ความอดทนและการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้านดี คือ ความอดทน และปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้านการมีความสุข คือ การได้รับการยอมรับจากผู้อื่น 3) ระดับคุณภาพนักเรียนทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยคุณลักษณะด้านการมีความสุขมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ คุณลักษณะด้านดี และคุณลักษณะด้านเก่ง ตามลำดับ 4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนด้านเก่ง ด้านดี และด้านการมีความสุขแบ่งออกเป็นปัจจัยภายในตัวนักเรียน ประกอบด้วย เจตคติต่อการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความสนใจในการเรียน และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน ส่วนปัจจัยภายนอกตัวนักเรียนประกอบด้วย ปัจจัยด้านโรงเรียน ได้แก่ การใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิต ปัจจัยด้านตัวครู ได้แก่ การอบรมดูแลเอาใจใส่ของครู และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครู ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ แรงสนับสนุนของครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนและครอบครัว และปัจจัยด้านเพื่อนคือสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนและเพื่อน และ 5) โมเดลเชิงสาเหตุของการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิตที่มีผลต่อคุณภาพนักเรียน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 75.63, df = 59, p = 0.071, GFI = 0.99, AGFI = 0.97, RMR = 0.006$) โดยตัวแปรคุณภาพนักเรียนได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยภายในตัวนักเรียน การใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิต และปัจจัยภายนอกตัวนักเรียน มีค่าอิทธิพลขนาด เท่ากับ .560, .40 และ .15 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโมเดลอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครูที่มีต่อคุณภาพนักเรียน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่า ($\chi^2 = 66.77, df = 61, p = .29, GFI = .97, AGFI = .94$) โดยตัวแปรคุณภาพนักเรียนได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครู ความผูกพันต่อองค์กร และ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน มีค่าอิทธิพลขนาด เท่ากับ .51, -.75 และ .67 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

* ได้รับทุนโครงการทุนวิจัยมหาบัณฑิต สกว.ด้านมนุษยศาสตร์-สังคมศาสตร์ จากสกว.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษาคือการพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพทั้งด้านการเป็นคนเก่ง คนดี และเป็นคนที่มีความสุข แต่จากสภาพสังคมไทยในปัจจุบันพบว่าเด็กและเยาวชนไทยต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาการทะเลาะวิวาท ปัญหาการตกงาน นอกจากนี้ยังมีปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ปัญหาในการใช้ภาษา ไม่ว่าจะเป็นการพูด การฟัง การอ่านและการเขียน รวมทั้งปัญหาในการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาในทางที่ผิด เช่น ปัญหาการฆ่าตัวตายจากความเครียด ซึ่งปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของไทยยังไม่บรรลุจุดมุ่งหมายที่จะทำให้เด็กและเยาวชนไทยมีคุณภาพทั้งด้านการเป็นคนเก่ง คนดีและเป็นคนที่มีความสุข ดังนั้น จึงมีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่เด็กและเยาวชนไทยควรได้รับการพัฒนาไปสู่การเป็นคนที่มีคุณภาพ

ในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้ประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นจะต้องมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับระดับคุณภาพนักเรียนในปัจจุบันทั้งในด้านเก่ง ความเป็นคนดี และการเป็นคนที่มีมีความสุข รวมทั้งข้อมูลความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนที่ได้จากการประเมินความต้องการจำเป็น (needs assessment) ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน (ลูวิมล ว่องวานิช, 2550) รวมทั้งเป็นข้อมูลที่จะสะท้อนให้เห็นว่าตัวนักเรียนได้เล็งเห็นความต้องการจำเป็นของการพัฒนาคุณภาพของตนเองมากน้อยเพียงใด ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ในการพัฒนานักเรียน รวมทั้งการวิเคราะห์หาปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพนักเรียนต่อไป

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน มีหลายปัจจัย ได้แก่ 1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตนให้ไปสู่ความสำเร็จตามที่มุ่งหวัง ทำให้มีความต้องการจำเป็นต่ำ ในขณะที่ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำจะไม่มุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตนให้ไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งทำให้มีความต้องการจำเป็นสูง (Schieffele & Csikszentmihalyi, 1995 อ้างถึงใน วราภรณ์ วิหคโต, 2536; สุนันทา ประไพตระกูล, 2535; วราภรณ์ วิหคโต, 2536; สุบิน ยุระรัช, 2547; พระมหาพะเต็ด ชุ่มเพ็งพันธ์, 2548) 2) การได้รับการยอมรับจากผู้อื่น จากการศึกษาทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ที่พัฒนาขึ้นโดย Maslow (1970) พบว่า มนุษย์มีความต้องการการยอมรับนับถือจากผู้อื่น (esteem need) ต้องการให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าของตน ยอมรับนับถือยกย่องตน ซึ่งเมื่อได้รับการยอมรับจากคนอื่นมากเท่าไร ก็ยิ่งต้องรักษาเกียรติตนไว้ และ 3) ความอดทน จากการศึกษาแนวคิดของ Bandura (1997) กล่าวว่า ความล้มเหลวจากการปฏิบัติงานหลายครั้งซ้ำกันจะเป็นตัวลดความคาดหวังต่อความสามารถของบุคคล ซึ่งถ้าความล้มเหลวนั้นบุคคลใช้ความพยายามแก้ไขข้อผิดพลาดจะเป็นแรงเสริมในการปฏิบัติงานต่อ ๆ ไป แม้งานจะยากเพียงไรบุคคลจะเพิ่มความเพียรพยายามเพื่อให้งานนั้นสำเร็จ

◆ ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนและแนวทางการพัฒนา ◆

คุณภาพนักเรียน : บทเรียนจากการสังเคราะห์งานวิจัย

สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน Bandura (1986) ได้เสนอแนวคิดพื้นฐานของ ทฤษฎีปัญญาทางสังคม (social cognitive theory) ให้ความหมายที่คนแสดงออกมา มีความสัมพันธ์ กับปัจจัยหลัก 2 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยทางปัญญาและปัจจัยส่วนบุคคลอื่น ๆ และ 2) ปัจจัยอิทธิพล ของสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ยังมีแนวคิด 8 ขั้นตอนของการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของ Gagne (1985) ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ คือ 1) ผู้เรียน มีระบบสัมผัสและ ระบบประสาทในการรับรู้ 2) สิ่งเร้าคือ สถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เช่น สื่อการสอนของครู รูปแบบการสอน 3) การตอบสนอง คือ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ จากแนวคิดและทฤษฎีข้างต้น การพัฒนาคุณภาพนักเรียนขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็น ปัจจัยภายในตัวนักเรียนเอง หรือปัจจัยแวดล้อมภายนอกตัวนักเรียนซึ่งจำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง ทราบว่ามีปัจจัยใดบ้างส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน เพื่อที่จะสามารถพัฒนาคุณภาพนักเรียน ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนนั้น ครูผู้สอนเป็นบุคคลที่สำคัญในการพัฒนาให้นักเรียน มีคุณภาพทั้งด้านเก่ง ด้านดี และด้านการมีความสุข ครูควรจะต้องมีการพัฒนาการเรียนรู้ การจัดการ การเรียนการสอน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารงานภายในโรงเรียน และมีภาวะ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุผลตามนโยบายของสถานศึกษา Bass และ Avolio (1999) ได้เสนอแนวคิดว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะเป็นสมรรถนะของบุคคลในการ ปฏิบัติตนเพื่อเป็นแบบอย่างให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม ทำให้ผู้ตามมีความเป็นหนึ่งเดียวกันกับผู้นำโดยอาศัย วิสัยทัศน์และการมีจุดประสงค์ร่วมกัน ผู้นำจะสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ตาม กระตุ้นให้ผู้ตามสามารถ จัดการกับปัญหาที่ตนเองเผชิญได้ ดังนั้นถ้าครูมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระดับสูง จะก่อให้เกิด ความมุ่งมั่นและมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา ช่วยกระตุ้นและจูงใจให้นักเรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผลตามที่ตั้งไว้ ส่งเสริมให้นักเรียน สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเป็นอิสระ กระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้นักเรียน แสดงความสามารถของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ และประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ นักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจที่จะพยายามประพฤติปฏิบัติตามแบบอย่างของครู ดังนั้นภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของครูจึงมีความสำคัญในการพัฒนากระบวนการคิดและทักษะทางสังคมของนักเรียน และมีส่วนทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความสามารถ สติปัญญา พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง รวมถึงการมีทัศนคติในทางบวกต่อการเรียน (Chapman และคณะ, 2006) ซึ่งจะทำให้เกิดบรรยากาศ ที่ดีในการเรียนและเป็นผลให้นักเรียนมีคุณภาพมากขึ้น ซึ่ง Goddard Hoy and Hoy (2000) เสนอ เพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทของครูเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นของครู (collective teacher efficacy) ว่ามีส่วนช่วยในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน โดยที่ครูจะต้องมี

การรับรู้ความสามารถของตนเอง (self-efficacy) เสียก่อน ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ โดยพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง โดยใช้ทฤษฎีปัญญาทางสังคม (social cognitive theory) ของ Bandura (1986) ซึ่งกล่าวว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองของครูนั้นจะมีส่วนช่วยให้ครูเกิดความมั่นใจ และเห็นคุณค่าในตนเอง มีความเชื่อว่าตนเองสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จที่ตั้งไว้ ซึ่งหากครูผู้สอนมีทักษะในด้านการรับรู้ความสามารถในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ตระหนักถึงความสำคัญในการทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียนและโรงเรียน ก็จะมีส่วนช่วยในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนมากขึ้นได้

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงสนใจศึกษาความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน และแนวทางการพัฒนาคุณภาพนักเรียน โดยการสังเคราะห์บทเรียนจากงานวิจัย 3 เรื่อง ได้แก่ การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิตที่มีผลต่อคุณภาพนักเรียน และการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครูที่มีต่อคุณภาพนักเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้านเก่ง ด้านดี และด้านการมีความสุข
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้านเก่ง ด้านดี และด้านการมีความสุข
3. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพนักเรียนด้านเก่ง ด้านดี และด้านการมีความสุข
4. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนด้านเก่ง ด้านดี และด้านการมีความสุข
5. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิตที่มีผลต่อคุณภาพนักเรียนและโมเดลอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสังเคราะห์ผลการวิจัยจาก 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่องที่ 1 การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน เรื่องที่ 2 การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิตที่มีผลต่อคุณภาพนักเรียน และเรื่องที่ 3 การวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครูที่มีต่อคุณภาพนักเรียน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นโรงเรียนใน 6 ภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ ซึ่งเป็นประชากรของงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ทั้ง 3 เรื่อง

ตัวแปรในการวิจัย ประกอบด้วยตัวแปรต่าง ๆ แยกตามงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์แต่ละเรื่อง ดังนี้

งานวิจัยเรื่องที่ 1 เป็นการศึกษาตัวแปรพระระดับของนักเรียนและห้องเรียนที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ด้วยโมเดลเชิงเส้นตรงระดับลดหลั่น (hierarchical linear models) ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยแบ่งตามโครงสร้างของข้อมูล คือ 1) ตัวแปรระดับนักเรียน (micro level model) ประกอบด้วย (1) ตัวแปรตามคือ ความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน (2) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความอดทนและการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น 2) ตัวแปรระดับห้องเรียน (macro level) ประกอบด้วย (1) ตัวแปรตามคือ ค่าเฉลี่ยความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน (2) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การดูแลเอาใจใส่ของครู และการเข้าใจนักเรียน

งานวิจัยเรื่องที่ 2 ประกอบด้วย ตัวแปรแฝงภายนอก 1 ตัวแปร คือ ปัจจัยภายนอกตัวนักเรียน วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ แรงสนับสนุนของครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนและครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนและเพื่อน และการอบรมดูแลเอาใจใส่ของครู และตัวแปรแฝงภายใน 3 ตัวแปร ได้แก่ 1) ปัจจัยภายในตัวนักเรียน วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความสนใจในการเรียน และเจตคติต่อการเรียน 2) การใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิต วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ การพัฒนาด้านความคิดและการจัดการ การพัฒนาด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น การพัฒนาด้านการทำงานและการเป็นพลเมืองดี และการพัฒนาด้านการใช้ชีวิตและการดูแลตนเอง 3) คุณภาพนักเรียน วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ ด้านเก่ง ด้านดี และด้านการมีความสุข

งานวิจัยเรื่องที่ 3 ประกอบด้วย ตัวแปรแฝงภายนอก 1 ตัวแปร คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครู วัดได้จากตัวแปรที่สังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญาและการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และตัวแปรแฝงภายในมี 4 ตัวแปร ได้แก่ 1) การรับรู้ความสามารถในการทำงานร่วมกัน วัดได้จากตัวแปรที่สังเกตได้ 2 ตัวแปร ได้แก่ การวิเคราะห์งาน และความสามารถด้านการสอน 2) ความผูกพันต่อองค์การ วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ ความผูกพันต่อพันธกิจของโรงเรียน ความผูกพันต่อ

วิชาชีพครู และความผูกพันต่อชุมชนบริเวณโรงเรียน 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และ 4) คุณภาพนักเรียน วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ ด้านเก่ง ด้านดี และด้านการมีความสุข

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นโรงเรียนใน 6 ภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 336 คนจาก 48 โรงเรียน และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งเรียนกับครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มแบบสามขั้นตอน (three-stage sampling) ได้แก่สุ่มจังหวัดมาภูมิภาคละ 2 จังหวัด จำนวน 12 จังหวัด แต่ละจังหวัดสุ่มโรงเรียนในเมือง 2 โรงเรียน โรงเรียนนอกเมือง 2 โรงเรียน รวม 48 โรงเรียน สุ่มครูและนักเรียนจากโรงเรียนที่สุ่มได้แยกเป็นระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มัธยมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยงานวิจัยทั้ง 3 เรื่องได้ใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนจากห้องเรียนและโรงเรียนเดียวกัน จำนวน 720 คน 720 คน และ 1,680 คน ตามลำดับ

เครื่องมือและคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้ง 3 เรื่องเป็นแบบสอบถามสำหรับนักเรียนและครู โดยมีคุณภาพดังนี้

การวิจัยเรื่องที่ 1 เครื่องมือเป็นแบบสอบถามปัจจัยระดับนักเรียนและระดับห้องเรียนที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน ผลการวิเคราะห์คุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาพบว่าข้อคำถามมีค่าดัชนี IOC อยู่ระหว่าง 0.43-1.00 มีข้อคำถามที่มีค่าดัชนี IOC มีค่าน้อยกว่า 0.50 จำนวน 6 ข้อ ผู้วิจัยได้ปรับแก้/สร้างข้อคำถามใหม่ แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาอีกครั้ง ทดลองใช้แบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนเขลางค์นคร จำนวน 60 คน ได้ค่าความเที่ยงที่ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) อยู่ระหว่าง 0.66 ถึง 0.86

◆ ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนและแนวทางการพัฒนา ◆

คุณภาพนักเรียน : บทเรียนจากการสังเคราะห์งานวิจัย

การวิจัยเรื่องที่ 2 เครื่องมือเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิต คุณภาพนักเรียน และปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิตและคุณภาพนักเรียน ผลการวิเคราะห์คุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา พบว่ามีค่าดัชนี IOC อยู่ระหว่าง 0.57 ถึง 1.00 ผลการทดลองใช้เครื่องมือกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสารวิทยา กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 10 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 10 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 10 คน ได้ค่าความเที่ยงที่ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค อยู่ระหว่าง 0.668 ถึง 0.845

การวิจัยเรื่องที่ 3 เครื่องมือมี 2 ฉบับ ฉบับแรกเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครู การรับรู้ความสามารถในการทำงานร่วมกัน และความผูกพันต่อองค์กร ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน และคุณภาพนักเรียน ผลการวิเคราะห์คุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา พบว่ามีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ 0.50 – 1.00 ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามและให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาอีกครั้ง ผลการทดลองใช้เครื่องมือกับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และนักเรียนจำนวน 40 คน ได้ค่าความเที่ยงที่ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่า .98 และแบบสอบถามฉบับนักเรียน มีค่า .95 และค่าความเที่ยงของตัวแปรที่วัดแต่ละด้าน มีค่าอยู่ระหว่าง .58 ถึง .92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยทั้ง 3 เรื่อง ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ รวมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และภาคเหนือ ระหว่างปลายเดือนธันวาคม 2551 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2552 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูจำนวน 288 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 85.71 และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน จำนวน 690 ฉบับ 715 ฉบับ และ 1,427 ฉบับ ตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 95.83 99.31 และ ร้อยละ 84.94 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้วยดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยวิธี modified priority index (PNI_{modified}) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติขั้นสูง โดยใช้โปรแกรม HLM และ LISREL ได้แก่ การวิเคราะห์พหุระดับ การวิเคราะห์โมเดลสมการ

โครงสร้างเชิงสาเหตุ การวิเคราะห์ข้อมูลในการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

สรุปผลการวิจัย

จากการสังเคราะห์งานวิจัยเรื่องที่ 1-3 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน

ผลการสังเคราะห์พบว่าความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ประกอบด้วยความต้องการจำเป็น 3 ด้าน คือ ความต้องการจำเป็นด้านเก่ง ด้านดีและด้านอารมณ์ ความสุข เมื่อนำมาจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นได้ผลดังนี้ ความต้องการจำเป็นในลำดับที่หนึ่งคือ ความต้องการจำเป็นด้านดี โดยมีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก รองลงมา ความต้องการจำเป็นด้านเก่งและด้านอารมณ์มีความสุข มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่านักเรียนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาด้านดีมากกว่าด้านอื่น ๆ รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการประเมินและจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน

คุณภาพนักเรียน	ค่าเฉลี่ยของสภาพ	ค่าเฉลี่ยของ	(I-D)	(I-D/D)	ลำดับ	ระดับ
	ที่ควรจะเป็น (I)	สภาพที่เป็นจริง (D)				
โดยรวม	4.283	3.632	0.651	0.179	-	ปานกลาง
ด้านเก่ง	4.180	3.579	0.601	0.168	2	ปานกลาง
ด้านดี	4.303	3.531	0.772	0.219	1	ค่อนข้างมาก
ด้านอารมณ์มีความสุข	4.365	3.786	0.579	0.153	3	ปานกลาง
	<i>M</i>		0.180			
	<i>SD</i>		0.028			

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน

ผลการสังเคราะห์พบว่า ตัวแปรระดับนักเรียนที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนโดยรวม ได้แก่ ตัวแปรความอดทน สามารถอธิบายความผันแปรของความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนโดยรวมได้ร้อยละ 5.10 ส่วนตัวแปรระดับห้องเรียนพบว่าไม่มีตัวแปรใดที่มีอิทธิพลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนโดยรวม

◆ ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนและแนวทางการพัฒนา ◆

คุณภาพนักเรียน : บทเรียนจากการสังเคราะห์งานวิจัย

ตัวแปรระดับนักเรียนที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนรายด้าน คือ (1) ความต้องการจำเป็นด้านเก่ง ได้แก่ ความอดทน การได้รับการยอมรับจากผู้อื่น สามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของความต้อการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้านเก่งได้ร้อยละ 10.40 (2) ความต้องการจำเป็นด้านดี ได้แก่ ความอดทน สามารถอธิบายความผันแปรของความต้อการจำเป็นด้านดีได้ร้อยละ 4.10 (3) ความต้องการจำเป็นด้านการมีความสุข ได้แก่ การได้รับการยอมรับจากผู้อื่น สามารถอธิบายความผันแปรของความต้อการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้านการมีความสุขได้ร้อยละ 6.10 และไม่มีตัวแปรระดับห้องเรียนที่มีอิทธิพลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้านเก่ง ด้านดี และด้านการมีความสุข รายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 สรุปผลการสังเคราะห์ตัวแปรระดับนักเรียนและระดับห้องเรียนที่มีผลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนจำแนกตามด้าน

ตัวแปรตาม	ตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม		
	ระดับนักเรียน	R ²	ระดับห้องเรียน
ความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนโดยรวม	ความอดทน	0.051	-
- ความต้องการจำเป็นด้านเก่ง	ความอดทน การได้รับการยอมรับ	0.104	-
- ความต้องการจำเป็นด้านดี	ความอดทน	0.041	-
- ความต้องการจำเป็นด้านการมีความสุข	การได้รับการยอมรับ	0.061	-

3. ระดับคุณภาพนักเรียน

ผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเรื่องที่ 2 และ 3 พบว่าระดับคุณภาพนักเรียนทั้ง 3 ด้าน ทั้งด้านเก่ง ด้านดี และด้านการมีความสุข อยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยคุณภาพนักเรียนด้านการมีความสุข มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านดี และด้านเก่ง ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ผลการสังเคราะห์ระดับคุณภาพนักเรียน

ตัวแปร	M	SD	ความหมาย
1) ด้านเก่ง	3.95	0.391	ค่อนข้างสูง
2) ด้านดี	3.97	0.395	ค่อนข้างสูง
3) ด้านการมีความสุข	4.15	0.392	ค่อนข้างสูง
รวม	4.02	0.374	ค่อนข้างสูง

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนด้านเก่ง ด้านดี และด้านการมีความสุข

ผลการสังเคราะห์ข้อมูลพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนด้านเก่ง ด้านดี และด้านการมีความสุขแบ่งออกเป็นปัจจัยภายในตัวนักเรียน และปัจจัยภายนอกตัวนักเรียน ซึ่งปัจจัยภายในตัวนักเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนประกอบด้วย เจตคติต่อการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความสนใจในการเรียน และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน ส่วนปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนประกอบด้วย ปัจจัยด้านโรงเรียน ได้แก่ การใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิต ซึ่งประกอบด้วยการพัฒนาด้านความคิดและการจัดการ การพัฒนาด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น การพัฒนาด้านการทำงานและการเป็นพลเมืองดี และการพัฒนาด้านการใช้ชีวิตและการดูแลตนเอง ส่วนปัจจัยด้านตัวครู ได้แก่ การอบรมดูแลเอาใจใส่ของครู และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครู ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ แรงสนับสนุนของครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนและครอบครัว และปัจจัยด้านเพื่อนคือสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนและเพื่อน

5. ผลการพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุแสดงอิทธิพลของการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิตที่มีผลต่อคุณภาพนักเรียนและโมเดลแสดงอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครูที่มีต่อคุณภาพนักเรียนที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

5.1 ผลการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิตที่มีผลต่อคุณภาพนักเรียน

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิตที่มีผลต่อคุณภาพนักเรียนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลเชิงสาเหตุของการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิตที่มีผลต่อคุณภาพนักเรียนที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 75.63$, $p = 0.0712$, $df = 59$, $GFI = 0.99$, $AGFI = 0.97$, $RMR = 0.0057$) โดยปัจจัยภายในตัวนักเรียน ปัจจัยภายนอกตัวนักเรียนและการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิตสามารถอธิบายความ

◆ ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนและแนวทางการพัฒนา ◆

คุณภาพนักเรียน : บทเรียนจากการสังเคราะห์งานวิจัย

แปรปรวนของคุณภาพนักเรียนได้ร้อยละ 94 ปัจจัยภายนอกตัวนักเรียนและการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิตสามารถอธิบายความแปรปรวนของปัจจัยภายในตัวนักเรียนได้ร้อยละ 45 และปัจจัยภายในตัวนักเรียน และปัจจัยภายนอกตัวนักเรียนสามารถอธิบายความแปรปรวนของการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิตได้ร้อยละ 45

ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุดต่อคุณภาพนักเรียน คือ ตัวแปรปัจจัยภายในตัวนักเรียน ($DE = 0.60$) รองลงมา คือ ตัวแปรการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิต ($DE = 0.40$) และตัวแปรปัจจัยภายนอกตัวนักเรียน ($DE = 0.15$) ตามลำดับ ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมสูงสุดต่อคุณภาพนักเรียน คือ ตัวแปรปัจจัยภายนอกตัวนักเรียน ($IE = 0.72$) โดยส่งผ่านตัวแปรการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิตและตัวแปรปัจจัยภายในตัวนักเรียน รองลงมาได้แก่ ตัวแปรปัจจัยภายในตัวนักเรียน ($IE = 0.15$) โดยส่งผ่านตัวแปรการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิต และตัวแปรการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิต ($IE=0.04$) โดยส่งผ่านตัวแปรปัจจัยภายในตัวนักเรียน ตามลำดับ ตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยรวมสูงสุดต่อคุณภาพนักเรียน คือ ตัวแปรปัจจัยภายนอกตัวนักเรียน ($TE = 0.87$) รองลงมาได้แก่ ตัวแปรปัจจัยภายในตัวนักเรียน ($TE = 0.75$) และตัวแปรการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิต ($TE = 0.44$) ตามลำดับ ตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยรวมสูงสุดต่อการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิต คือ ตัวแปรปัจจัยภายนอกตัวนักเรียน ($TE = 0.61$) รองลงมา ได้แก่ ตัวแปรปัจจัยภายในตัวนักเรียน ($TE = 0.36$) และตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยรวมสูงสุดต่อปัจจัยภายในตัวนักเรียน คือ ตัวแปรปัจจัยภายนอกตัวนักเรียน ($TE = 0.79$) รองลงมาได้แก่ ตัวแปรการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิต ($TE = 0.05$)

ส่วนสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นบวกทั้งหมด มีค่าอยู่ระหว่าง .58 ถึง .92 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงสุดคือตัวแปรคุณภาพนักเรียนกับตัวแปรปัจจัยภายในตัวนักเรียน ($r = 0.92$) รองลงมาคือตัวแปรคุณภาพนักเรียนกับตัวแปรการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิต ($r = 0.81$) และตัวแปรที่มีค่าความสัมพันธ์ต่ำที่สุดคือตัวแปรปัจจัยภายนอกตัวนักเรียนกับตัวแปรการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิต ($r = 0.58$) รายละเอียดดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิตที่มีต่อคุณภาพนักเรียน

ตัวแปรผล	ปัจจัยภายในตัวนักเรียน			การใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิต			คุณภาพนักเรียน		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
ปัจจัยภายในตัวนักเรียน	-	-	-	0.36** (0.06)	0.01** (0.00)	0.35** (0.06)	0.75** (0.08)	0.15** (0.03)	0.60** (0.07)
การใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิต	0.05** (0.00)	-	0.06** (0.00)	-	-	-	0.44** (0.05)	0.04** (0.05)	0.40** (0.05)
ปัจจัยภายนอกตัวนักเรียน	0.79** (0.06)	0.03** (0.00)	0.76** (0.06)	0.61** (0.05)	0.28** (0.05)	0.33** (0.06)	0.87** (0.05)	0.72** (0.06)	0.15** (0.05)

$\chi^2 = 75.63, p = 0.0712, df = 59, GFI = 0.99, AGFI = 0.97, RMR = 0.0057$

สัมประสิทธิ์การทำนาย	ปัจจัยภายในตัวนักเรียน	การใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิต	คุณภาพนักเรียน
R ²	0.45	0.45	0.94

เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง

	ปัจจัยภายในตัวนักเรียน	การใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิต	ปัจจัยภายนอกตัวนักเรียน	คุณภาพนักเรียน
ปัจจัยภายในตัวนักเรียน	-			
การใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิต	0.63**	1.00		
ปัจจัยภายนอกตัวนักเรียน	0.66**	0.58**	1.00	
คุณภาพนักเรียน	0.92**	0.81**	0.73**	1.00

*p < .05 **p < .01

5.2 ผลการพัฒนาโมเดลแสดงอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครูที่มีต่อคุณภาพนักเรียนที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครูที่มีต่อคุณภาพนักเรียนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครูที่มีต่อคุณภาพนักเรียนที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 66.77$, $df = 61$, $P = .29$, $GFI = .97$, $AGFI = .94$, $RMR = .0051$) โดยตัวแปรการรับรู้ความสามารถในการทำงานร่วมกันและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครูสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร ได้ร้อยละ 84 ตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครูสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรการรับรู้ความสามารถในการทำงานร่วมกันได้ร้อยละ 63 ตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครู ตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน ตัวแปรการรับรู้ความสามารถในการทำงานร่วมกันและตัวแปรความผูกพันต่อองค์กรสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรคุณภาพนักเรียนได้ร้อยละ 53 และตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครูสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนได้ร้อยละ 25

ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุดต่อคุณภาพนักเรียน คือ ตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน ($DE = 0.67$) รองลงมา คือ ตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครู ($DE = 0.51$) และตัวแปรการรับรู้ความสามารถในการทำงานร่วมกัน ($DE = 0.19$) ตามลำดับ ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงด้านลบต่อคุณภาพนักเรียน คือตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร ($DE = -0.75$) ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมด้านลบสูงสุดต่อคุณภาพนักเรียน คือ ตัวแปรการรับรู้ความสามารถในการทำงานร่วมกัน ($IE = -0.27$) โดยส่งผ่านตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร รองลงมาได้แก่ตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครู ($IE = -0.19$) โดยส่งผ่านตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน การรับรู้ความสามารถในการทำงานร่วมกันและความผูกพันต่อองค์กร ตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยรวมสูงสุดต่อคุณภาพนักเรียน คือ ตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน ($TE = 0.67$) รองลงมาได้แก่ ตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครู ($TE = 0.32$) และตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยรวมด้านลบต่อคุณภาพนักเรียนคือตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร ($TE = -0.75$) และตัวแปรการรับรู้ความสามารถในการทำงานร่วมกัน ($TE = -0.08$) ตามลำดับ

ส่วนสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นบวกทั้งหมด มีค่าอยู่ระหว่าง .58 ถึง .92 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงสุดคือตัวแปรคุณภาพนักเรียนกับตัวแปรปัจจัยภายในตัวนักเรียน ($r = 0.92$) รองลงมาคือตัวแปรคุณภาพนักเรียนกับตัวแปรการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิต ($r = 0.81$) และตัวแปรที่มีค่าความสัมพันธ์ต่ำที่สุดคือตัวแปรปัจจัยภายนอกตัวนักเรียนกับตัวแปรการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิต ($r = 0.58$) รายละเอียดดังตาราง 5

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครูที่มีต่อคุณภาพนักเรียน

	การรับรู้ความสามารถ ในการทำงานร่วมกัน			ความผูกพัน ต่อองค์กร			ภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงนักเรียน			คุณภาพนักเรียน		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
ภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงของครู	.79**	-	.79**	.89**	.28**	.61**	.50**	-	.50**	.32**	-.19	.51*
การรับรู้ความสามารถ ในการทำงานร่วมกัน	-	-	-	.35**	-	.35**	-	-	-	-.08	-.27	.19
ความผูกพัน ต่อองค์กร	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-.75*	-	-.75*
ภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงนักเรียน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.67**	-	.67**
$\chi^2 = 66.77$ $df = 61$ $P = .29$ $GFI = .97$ $AGFI = .94$ $RMR = .0051$												
R-square	การรับรู้ความสามารถ ในการทำงานร่วมกัน			ความผูกพัน ต่อองค์กร			ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของนักเรียน			คุณภาพนักเรียน		
	0.63			0.84			0.25			0.53		

เมตริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตัวแปรแฝง

	การรับรู้ความสามารถ ในการทำงานร่วมกัน	ความผูกพัน ต่อองค์กร	ภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลง ของนักเรียน	ภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลง ของครู	คุณภาพ นักเรียน
การรับรู้ความสามารถ ในการทำงานร่วมกันของครู	1.00				
ความผูกพันต่อองค์กร	0.84	1.00			
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน	0.39	0.44	1.00		
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครู	0.79	0.89	0.50	1.00	
คุณภาพนักเรียน	0.22	0.15	0.66	0.32	1.00

หมายเหตุ **p<.01, *p<.05

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะอภิปรายในข้อค้นพบดังนี้

1. ความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน

ผลการประเมินความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนทั้ง 3 ด้านพบว่า นักเรียนมีความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนในด้านดีมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในช่วงวัยรุ่น การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ทางอารมณ์ ความคิดมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและแตกต่างจากผู้ใหญ่ มีความต้องการเป็นตัวของตัวเองสูง ขาดความรอบคอบ สุขุมในการตัดสินใจทำให้ขาดความรับผิดชอบ ความมีวินัย มาตรฐานความเข้าใจในเรื่องความดีงามยังไม่สมบูรณ์ (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2550) และกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมของโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีไม่มากนัก อีกทั้งในเรื่องของความดีและคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นเรื่องนามธรรม เห็นยากเข้าใจยาก คนดี มีความประพฤติเรียบร้อยจะแสดงออกทางกายและจิตใจจึงเป็นเรื่องละเอียดอ่อน

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน

2.1 ปัจจัยระดับนักเรียน จากผลการวิจัยพบว่า ความอดทนมีอิทธิพลทางด้านลบต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนโดยรวม รวมทั้งด้านเก่งและด้านดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเมื่อนักเรียนมีความอดทนสูงจะทำให้นักเรียนสามารถที่จะปฏิบัติตน แก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ มีผลให้นักเรียนเกิดความต้องการจำเป็นในการพัฒนาต่ำ และเมื่อนักเรียนมีความอดทนต่ำ ทำให้นักเรียนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงขึ้น สอดคล้องกับ Bandura (1997) ที่กล่าวว่า ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน เป็นประสบการณ์ตรงมีผลอย่างมากต่อความคาดหวังของบุคคล เป็นตัวเพิ่มความคาดหวังต่อความสำเร็จ ความล้มเหลวจากการปฏิบัติงานหลายครั้งซ้ำกันจะเป็นตัวลดความคาดหวังต่อความสามารถของบุคคล ซึ่งถ้าความล้มเหลวนั้นบุคคลใช้ความพยายามแก้ไขข้อผิดพลาดจะเป็นแรงเสริมในการปฏิบัติงานต่อไป แม้งานจะยากเพียงใดบุคคลจะเพิ่มความเพียรพยายามเพื่อให้งานนั้นสำเร็จ โรงเรียนจึงควรที่จะมีการส่งเสริมพัฒนาความอดทนของนักเรียนให้สูงขึ้น

จากผลการวิจัยพบว่า การได้รับการยอมรับจากผู้อื่น มีอิทธิพลทางด้านลบต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้านเก่งและด้านการศึกษา มีความสุข แสดงให้เห็นว่า เมื่อได้รับการยอมรับจากผู้อื่นจะทำให้คุณภาพนักเรียนด้านเก่งและด้านการศึกษาดีขึ้น ดังที่ Maslow (1970) กล่าวถึงความต้องการของมนุษย์ที่มั่งคั่งกว่าตนเองมีประโยชน์มีคุณค่าและต้องการให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าของตน ยอมรับนับถือตน และสอดคล้องกับ Mangeloja และ Hirvonen (2007) ที่พบว่า การสร้างมนุษยสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับความสุขของนักศึกษา แสดงว่าเมื่อได้รับการยอมรับจาก

ผู้อื่นสูง ความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้านการมีความสุขจะต่ำ ซึ่งเป็นสิ่งดีจึงควรที่จะมีการส่งเสริม พัฒนานักเรียนให้ได้รับการยอมรับจากผู้อื่นให้สูงขึ้น

2.2 ปัจจัยระดับห้องเรียน จากผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การดูแลเอาใจใส่ของครู และการเข้าใจนักเรียน ไม่มีอิทธิพลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนโดยรวมและรายด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหลังการปฏิรูปการศึกษามีการกำหนดนโยบายการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการปฏิบัติและให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตัวเองมากขึ้น ครูมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวนโยบายการศึกษา อีกทั้งการที่ครูได้รับการพัฒนาให้มีการดูแลเอาใจใส่นักเรียน มีการแนะนำ ถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนอย่างเต็มที่ ติดตามการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน รวมทั้งครูมีความเข้าใจในความต้องการรู้ถึงปัญหา รู้จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาของนักเรียนแต่ละคนมากขึ้น ดังนั้นในระยะหลังการปฏิรูปการศึกษาครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การดูแลเอาใจใส่ของครู และการเข้าใจนักเรียนมากขึ้นกว่าก่อนการปฏิรูปการศึกษา ทำให้ไม่ต่างจากสิ่งที่นักเรียนคาดหวัง จึงไม่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน

3. ระดับคุณภาพนักเรียน

จากผลการวิจัยพบว่าระดับคุณภาพนักเรียนทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยคุณลักษณะด้านการมีความสุข มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ คุณลักษณะด้านดี และคุณลักษณะด้านเก่ง ตามลำดับการที่ระดับของคุณภาพนักเรียนด้านการมีความสุขมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนมีความสุขและมีความพึงพอใจในสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นบรรยากาศภายในโรงเรียน บรรยากาศภายในห้องเรียน ความสัมพันธ์กับครู และความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ซึ่งเมื่อนักเรียนมีความพึงพอใจในสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนก็จะทำให้นักเรียนมีความสุขในการมาเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mangelaja และ Hirvonen (2007) ที่พบว่าความสุขของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน และการสร้างมนุษยสัมพันธ์ภายในโรงเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงเดือน พิพัฒน์ชูเกียรติ (2541) ที่พบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสุขของนักเรียน ได้แก่ ความรู้สึกมีคุณค่าแห่งตน ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านกายภาพ และความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านสังคม

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน

4.1 ปัจจัยภายในตัวนักเรียน จากผลการวิจัยที่พบว่าคุณภาพนักเรียนทั้งด้านเก่ง ด้านดี และด้านการมีความสุขได้รับอิทธิพลสูงสุดจากปัจจัยภายในตัวนักเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่นักเรียนมีความมุ่งมั่นและพยายามที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายเอาใจใส่และตั้งใจเรียนในขณะที่ครูกำลังสอน มีการซักถามครูเมื่อเกิดความไม่เข้าใจ มีการค้นคว้า

เพิ่มเติมนอกเหนือจากการเรียน และมีการตรวจทานงานหรือการบ้านที่ได้รับมอบหมายหลังจากทำเสร็จ รวมไปถึงมีความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่ดีต่อการเรียน เห็นคุณค่าของการเรียน จะทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทั้งด้านเก่ง ด้านดี และด้านการมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Schieffele และ Csikszentmihalyi (1995 อ้างถึงใน วราภรณ์ วิหคโต, 2536) ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นผลมาจากแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของบุคคล เจตคติที่อยู่ภายในตัวบุคคลนั้น นอกจากนี้ การที่นักเรียนจะเป็นผู้ที่มีคุณภาพทั้ง 3 ด้าน คือ เก่ง ดี และมีความสุขนั้น เป็นผลมาจากองค์ประกอบด้านความสนใจของนักเรียน พฤติกรรมการเรียน สภาพการเรียน ความรู้สึกที่มีต่อโรงเรียน ความสัมพันธ์กับเพื่อน ความเอาใจใส่ของครู (รัตนา เมืองขวา, 2536; วราภรณ์ วิหคโต, 2536; จิราภรณ์ กุณสิทธิ์, 2541) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสุบิน ยุระวัช (2547) ที่พบว่า คุณภาพทั้ง 3 ด้านของนักเรียน คือ เก่ง ดี และมีความสุขนั้น เป็นผลมาจากพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน

4.2 การใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิต ผลการวิจัยพบว่าการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิตเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อคุณภาพนักเรียนทั้งด้านเก่ง ด้านดี และด้านการมีความสุข ดังนั้น หากโรงเรียนหรือครูมีการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิตในการพัฒนานักเรียน จะส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพสูงขึ้น จากผลการวิจัยพบว่า คุณภาพนักเรียนส่วนหนึ่งมีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียน การสอน หรือการจัดกิจกรรมของโรงเรียนหรือครู สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพ วาหงส์ (2550) ที่พบว่า บุคลากร รูปแบบการจัดการเรียนรู้ การบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนและครูมีผลต่อคุณภาพของนักเรียน นอกจากนี้จากการศึกษาของซูไฮลา จิตรบรรทัด (2549) พบว่า การนิเทศการสอนของผู้บริหารและพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูมีผลต่อคุณภาพนักเรียน ดังนั้น คุณภาพของนักเรียนจึงมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการจัดการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนหรือครู

4.3 ปัจจัยภายนอกตัวนักเรียน จากผลการวิจัยพบว่าคุณภาพนักเรียนทั้งด้านเก่ง ด้านดี และด้านการมีความสุขได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกตัวนักเรียน โดยนักเรียนได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวทั้งเรื่องการเรียนรู้และการทำกิจกรรมต่างๆ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างคนในครอบครัว มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน และได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากครูเป็นอย่างดี จะทำให้นักเรียนเป็นคนที่มีความรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Adalbjarnardottri และ Selman (1997) ที่พบว่า ครอบครัว และครูมีส่วนช่วยในการปลูกฝังค่านิยม พฤติกรรมต่างๆ ให้กับเด็ก การที่เด็กจะเติบโตเป็นคนดีหรือไม่ขึ้น ขึ้นอยู่กับครอบครัวและครูเป็นสำคัญ นอกจากนี้สิ่งที่สัมพันธ์กับคุณภาพนักเรียนด้านเก่ง ด้านดี และด้านการมีความสุขก็คือสิ่งแวดล้อมภายในบ้าน และสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจตุพร ศิลาดเดช (2543) พบว่า สิ่งแวดล้อมภายในบ้าน และสิ่งแวดล้อมทางสังคม คือ การอบรมเลี้ยงดู และความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับลักษณะนิสัย

และพฤติกรรมของเด็ก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล ว่องวานิชและนางลักษณ์ วิรัชชัย (2543) ที่พบว่า การได้รับการเอาใจใส่จากครู การได้รับความอบอุ่นจากครอบครัว การได้รับการอบรม ความเป็นคนดีของพ่อแม่ และการมีเพื่อนดีจะส่งผลให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีคุณธรรม

4.4 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครู ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครู ส่งผลให้มีการรับรู้ความสามารถในการทำงานร่วมกัน และมีความผูกพันต่อองค์กร ทั้งนี้เนื่องจาก ครูมีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีการกระตุ้นและจูงใจให้ผู้อื่นทำงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลี ขุนจันดี (2541) และ พรศิษฐ์ คำรอด (2549) ที่พบว่าคุณลักษณะ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถเสริมสร้างพลังครูเพื่อให้บุคลากรได้มีภาวะผู้นำ มีส่วนร่วมในการทำงาน การบริหารงานในองค์กร และมีการทำงานเป็นทีม และการที่ครูมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะเป็น การส่งเสริมให้เพื่อนร่วมงานเกิดความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ตระหนักถึงความสำคัญ ในการพัฒนาตนเอง และพร้อมปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพเพื่อให้โรงเรียนมีการพัฒนามากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพนิดา ปรีชา (2547) ศิริพร คล้ายทิม (2548) ที่พบว่าบุคคลที่มีภาวะ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะทำให้ผู้อื่นเกิดความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร สร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้อื่น รวมถึง เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและผลงานขององค์กร

4.5 ครูที่มีความผูกพันต่อองค์กรสูง ผลการวิจัยพบว่ามีผลทำให้คุณภาพนักเรียนด้านเก่ง ด้านดี และด้านกรมีความสุขน้อยลง อาจเนื่องมาจากครูมีความพยายามที่จะพัฒนาตนเองทั้งในด้านการเพิ่มพูนความรู้และแสวงหาเทคนิควิธีการสอนใหม่ ๆ โดยการเข้าร่วมอบรม สัมมนา ในโครงการ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพครูในด้านต่าง ๆ เพื่อตอบสนองนโยบายของโรงเรียน รวมทั้งครูต้อง มีภาระงานอื่น ๆ นอกเหนือจากการสอน ซึ่งเป็นงานเกี่ยวกับพันธกิจของโรงเรียน เช่น การจัดทำ รายงานการประกันคุณภาพของโรงเรียน การทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่พัสดุของโรงเรียน เจ้าหน้าที่ ทะเบียนวัดผล เป็นต้น ซึ่งทำให้ครูมีเวลาในการอบรมและดูแลเอาใจใส่ให้นักเรียนไม่เต็มที่ และอาจทำให้ เวลาในการจัดการเรียนการสอนนักเรียนในชั้นเรียนไม่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนด้านเก่ง ด้านดี และด้านกรมีความสุขได้เต็มที่ ซึ่งจากงานวิจัยของ สุนันทา ประไพตระกูล (2535) พบว่า คุณภาพนักเรียนด้านเก่งเป็นผลมาจากคุณภาพการสอนและการดูแลเอาใจใส่ของครู

4.6 การรับรู้ความสามารถในการทำงานร่วมกันของครู จากผลการวิจัยพบว่ามีผลต่อ คุณภาพนักเรียนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจากการรับรู้ความสามารถของตนเองของ ครูไม่ชัดเจนถูกต้อง ครูยังไม่สามารถวิเคราะห์งานของตนเองได้อย่างแท้จริง จึงทำให้ครูไม่สามารถ พัฒนานักเรียนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งข้อค้นพบนี้ยังไม่ชัดเจน จึงควรที่จะต้องมีการศึกษาในประเด็นนี้ ต่อไป เพื่อนำมาสู่การพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณภาพ

◆ ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนและแนวทางการพัฒนา ◆

คุณภาพนักเรียน : บทเรียนจากการสังเคราะห์งานวิจัย

4.7 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสูงส่งผลให้มีคุณภาพนักเรียนสูงด้วย เนื่องจากการที่นักเรียนมีความมั่นใจในสิ่งที่ตนคิดและสามารถสร้างแรงจูงใจแก่เพื่อนนักเรียนให้มีความกระตือรือร้น มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เปิดโอกาสให้แต่ละคนได้มีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติงานต่างๆ ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบต่องานของตนเองมากขึ้น รวมถึงสามารถวางแผนการทำงาน ปรับตัวและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา มงคลยุทธ (2540) ที่พบว่าการศึกษาที่ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น ทำให้นักเรียนเกิดความภูมิใจ กระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมและช่วยเหลือเพื่อน มีทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีการพัฒนาเสริมสร้างทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมที่เหมาะสมทั้งต่อตนเองและผู้อื่น นำไปสู่การพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์ศักดิ์ ใจหาญ (2550) ที่ว่าการพัฒนาคุณภาพนักเรียนด้วยการใช้กิจกรรมกลุ่มแบบให้ทุกคนมีส่วนร่วมส่งผลให้นักเรียนมีการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง และยังสามารถแสวงหาความรู้ จากแหล่งเรียนรู้และสื่อต่างๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเองทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่าความต้องจำเป็นที่มีความสำคัญที่สุดคือ ความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้านดี ดังนั้นเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนมอบให้โรงเรียนนำไปปฏิบัติ รวมทั้งกำกับติดตามประเมินผลการพัฒนา นักเรียน สำหรับสถานศึกษาควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานด้านการพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณลักษณะด้านดีให้ชัดเจน ผู้บริหารควรมีการมอบหมายงาน สนับสนุน และกำกับติดตามงานอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง รวมทั้งให้ขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติ ในส่วนของครู ผู้ปกครอง ชุมชน ควรต้องร่วมมือร่วมใจกันจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนในคุณลักษณะด้านดี ดำเนินการตามโครงการที่ได้รับมอบหมาย ตามบทบาทหน้าที่ ดูแลติดตามอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความอดทนและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ให้ความสำคัญกับการให้กำลังใจ ยกย่อง ประกาศเกียรติคุณแก่นักเรียนที่ขยันอดทน และประสบความสำเร็จในเรื่องต่างๆ เพื่อเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนคนอื่น ๆ

2. ผู้บริหารโรงเรียนและครูควรมีการนำรูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิตไปเป็นแนวทางในการวางนโยบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายทักษะชีวิตทั้ง 4 ด้านได้แก่ 1) การพัฒนาด้านความคิดและ

การจัดการ 2) การพัฒนาด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น 3) การพัฒนาด้านการทำงานและการเป็นพลเมืองดี และ 4) การพัฒนาด้านการใช้ชีวิตและการดูแลตนเอง

3. ครูผู้สอน ควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างให้นักเรียนมีการพัฒนาภาวะผู้นำของตนเอง พัฒนากระบวนการคิด ทักษะทางสังคม และทักษะในการทำงานเป็นทีมให้แก่นักเรียน นอกจากนี้ยังควรปลูกฝังให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคต อันจะนำไปสู่พัฒนาคุณภาพนักเรียนในทุกมิติอย่างสมดุล ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้และทักษะความสามารถ เป็นการเตรียมความพร้อมในการเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

4. ผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีนโยบายในการเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพครูและนักเรียนให้มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพราะผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครูและนักเรียนจะส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพ รวมทั้งการกำกับติดตามประเมินผล ทั้งครูผู้สอน และนักเรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนทั้งทางด้านเก่ง ด้านดี และด้านการมีความสุข

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยและพัฒนากิจกรรม หรือนวัตกรรมต่าง ๆ ที่จะพัฒนาปัจจัยในระดับนักเรียน ให้เพิ่มสูงขึ้น เช่น การพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความอดทน การได้รับการยอมรับจากผู้อื่น เพื่อให้เกิดความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนน้อยลง

2. การวิจัยครั้งนี้มีเดลเชิงสาเหตุของคุณภาพนักเรียนมีการวิเคราะห์ข้อมูลเพียงระดับเดียว ซึ่งมีปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนทั้งจากตัวนักเรียน ครอบครัว ครู และโรงเรียน ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์พหุระดับ ในวิเคราะห์ปัจจัยระดับนักเรียน ระดับห้องเรียน และระดับโรงเรียน รวมทั้งเพิ่มเติมในประเด็นของปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้พัฒนานักเรียนต่อไป

3. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะคุณภาพนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเท่านั้น ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรศึกษาในกลุ่มประชากรกลุ่มอื่นเพิ่มเติม และให้มีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างระดับชั้นของนักเรียน หรือสังกัดของโรงเรียน ว่าจะมีโมเดลเชิงสาเหตุแตกต่างกันหรือไม่ โดยการวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดล ทั้งนี้ยังเป็นการศึกษาเชิงปริมาณซึ่งอาจยังไม่ได้สำรวจสาเหตุที่เป็นรายละเอียดของแต่ละโรงเรียน ดังนั้นการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนการดำเนินงาน หรือนโยบายของสถานศึกษาที่มีต่อการพัฒนานักเรียน

◆ ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนและแนวทางการพัฒนา ◆

คุณภาพนักเรียน : บทเรียนจากการสังเคราะห์งานวิจัย

4. การวิจัยครั้งนี้พบว่า การรับรู้ความสามารถในการทำงานร่วมกันของครูมีผลต่อคุณภาพนักเรียนอย่างไม่มีนัยสำคัญ ดังนั้นจึงควรที่จะต้องมีการศึกษาตัวแปรนี้ซ้ำเพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ถูกต้องและชัดเจน โดยใช้การวิจัยแบบผสม (mixed method) เพื่อให้ได้องค์ความรู้ในการพัฒนาครูและนักเรียนต่อไป

5. ในการสังเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ไม่ได้นำโมเดลทั้ง 2 โมเดล คือโมเดลเชิงสาเหตุของการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิตที่มีผลต่อคุณภาพนักเรียน และโมเดลเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครูที่มีต่อคุณภาพนักเรียนที่ศึกษามาวิเคราะห์ข้อมูลโดยรวมเป็นโมเดลเดียวกัน เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงควรที่จะต้องมี การสังเคราะห์ในรูปโมเดลเดียวกัน

รายการอ้างอิง

- จตุพร ศิลาเดช. (2543). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิราภรณ์ กุลสิทธิ์. (2541). *การทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ด้วยตัวแปรด้านการกำกับตนเองในการเรียน การรับรู้ความสามารถของตนเองทางคณิตศาสตร์ ทักษะคิดต่อวิชาคณิตศาสตร์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูไฮลา จิตรบรรพัตต์. (2549). *ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ดวงเดือน พิพัฒน์ชูเกียรติ. (2541). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขสมบูรณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พงษ์ศักดิ์ ใจหาญ. (2550). *การพัฒนาคุณภาพนักเรียนด้วยการใช้กิจกรรมกลุ่มของนักเรียนโรงเรียนบ้านอ่างหิน (เพ็ชรพิทยาจารย์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- พนิชา ปรีชา. (2547). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คุณภาพชีวิตการทำงาน กับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่บริษัท สยามสตีลอินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (มหาชน)*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- พรศิษฐ์ คำรอด. (2549). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิภาพการบริหารงานตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระมหาพะเด็ด ชุ่มเพ็งพันธ์. (2548). องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพุทธจิตด้านการเรียนของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสตรีวัดอัมพรสวรรค์ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัตนา เมืองขวา. (2536). องค์ประกอบบางตัวที่ไม่ใช่องค์ประกอบทางสติปัญญาที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมอดินแดง มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วราภรณ์ วิทโคโต. (2536). การวิเคราะห์ซ้ำตัวแปรพหุระดับที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย: การเปรียบเทียบระหว่างเทคนิค ไอแอลเอสเซฟเพอร์เรทอเควชัน กับเทคนิคเอสแอลเอ็ม. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจิตรา มงคลยุทธ. (2540). ผลการเรียนรู้และความสนใจในวิชาภาษาอังกฤษที่ใช้หลักการเรียนเพื่อรอบรู้ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุนันทา ประไพตระกูล. (2535). การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรคัดสรรกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุบิน บุระรัช. (2547). การสร้างโมเดลสามระดับของข้อมูลตัวแปรที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนประถมศึกษา ในกรุงเทพมหานครโดยใช้โปรแกรมเอ็มแอลวิน. วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาพ วาหงส์. (2550). การจัดองค์ประกอบที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุมาลี ขุนจันดี. (2541). การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อการเสริมสร้างพลังครูในโรงเรียนระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชา วิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

◆ ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนและแนวทางการพัฒนา ◆

คุณภาพนักเรียน : บทเรียนจากการสังเคราะห์งานวิจัย

สุวิมล ว่องวาณิช และ นางลักษณ วิรัชชัย. (2543). *ปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมของนักศึกษามหาวิทยาลัย; การศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ*. ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Adalbjarnardottri, S. & Selman, R. (1997). I fell I have received a new vision : An Anaiysis of teacher's professional development as they work with students on interpersonal issues. *Teaching and teacher education*. 13(4) : 409-428.

Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Bandura, A. (1997). *Social learning theory*. Engle woods Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.

Bass, B. M. & Avolio, B. J. (1999). Two decades of research and development in transformational leadership. *European Journal of work and organizational psychology*. 8(1): 9-32.

Chapman, D.; Toolsie-Worsnup, S., & Dyck, L. (2006). An analysis of the effect of student leadership in school. *Graduating paper for the degree of education*, UBC., Vancouver, British Columbia.

Gagne, R. M. (1985). *The conditions of learning and theory of instruction*. New York: CBS College Publishing.

Goddard, R. D.; Hoy, W. K., & Hoy, A. W. (2000). Collective teacher efficacy: Its meaning, measure, and impact on student achievement. *American Education Research Journal*. 37(2): 479-507.

Mangeloja, E. & Hirvonen, T. (2007). What makes university students happy? *International Review of Economic Education Economics Network*. University of Jyvaskyla, Finland.

Maslow, A. H. (1970) *Motivation and personality*, (2nd ed.). New York: Harper & Row.